

OCENA PORÓWNAWCZA EFEKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ PRODUCENTÓW PODŁOŻA DO PRODUKCJI PIECZAREK DZIAŁAJĄCYCH NA POLSKIM RYNKU

Krzysztof Łobos, Mirosława Szewczyk

Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu

Abstrakt. W opracowaniu zaprezentowano wyniki badania efektywności ekonomicznej producentów podłoża do produkcji pieczarek działających na polskim rynku. Efektywność ekonomiczną operacjonalizują w niniejszych badaniach wybrane wskaźniki finansowe oraz wskaźnik syntetyczny Z. Głównym celem badania jest analiza i ocena efektywności ekonomicznej przedsiębiorstw (producentów podłoża do produkcji pieczarek) w kontekście prognozy rozwoju branży. Dane finansowe przedsiębiorstw za lata 2006-2010 pozyskano z Monitorów Polskich B.

Słowa kluczowe: efektywność ekonomiczna, produkcja podłoża pod uprawę pieczarek

WPROWADZENIE

W wyniku intensywnego rozwoju w zakresie uprawy pieczarek Polska plasuje się wśród czołowych ich producentów na świecie. Produkcja pieczarek w Europie uległa istotnym zmianom w ciągu ostatnich kilkunastu lat. W Wielkiej Brytanii i Francji produkcja spadła o około 50%, w Holandii i Irlandii – o około 20%, podczas gdy w Polsce wzrosła o 100% (ze 100 tys. t w 2000 roku do ok. 200 tys. t w 2009 roku) [Skup i ceny... 2006, 2011]. W 2006 roku Polska stała się drugim największym producentem pieczarek w Europie (ok. 200 tys. t) po Holandii (225 tys. t) [Grogan 2008, Sakson 2007, 2008]. Tej zmianie towarzyszyło znaczne zmniejszenie liczby plantatorów i konsolidacja branży w Europie. Wzrost wartości eksportu polskich pieczarek (zwłaszcza

pieczarek świeżych) jest niezwykle dynamiczny, w szczególności od momentu akcesji polski do UE [Smoleński 2008]. Główni odbiorcy polskiej pieczarki w Unii Europejskiej to: Niemcy, Holandia, Francja, Austria, Dania, Wielka Brytania, Szwecja i Irlandia. Eksportuje się zarówno świeże pieczarki, jak i przetwory (grzyby konserwowane oraz mrożone). Polski eksport pieczarek jest zdominowany przez świeże grzyby [Smoleński 2008].

Produkcja pieczarek nie może się rozwijać bez odpowiedniego podłoża. Punktem wyjścia do oceny perspektyw rozwojowych podmiotów zajmujących się produkcją podłoża pod uprawę pieczarek jest analiza stanu wyjściowego. W opracowaniu zaprezentowano wyniki badania efektywności ekonomicznej przedsiębiorstw – producentów podłoża do produkcji pieczarek. W niniejszych badaniach efektywność ekonomiczną operacjonalizują wybrane wskaźniki finansowe oraz wskaźnik syntetyczny Z. Celem badania jest analiza efektywności ekonomicznej przedsiębiorstw w kontekście prognozy rozwoju branży. Dane finansowe przedsiębiorstw za lata 2006-2010 pozyskano z Monitorów Polskich B.

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE I ZAŁOŻENIA METODYCZNE

Analizie zostały poddane dane finansowe podmiotów zajmujących się produkcją podłoża do produkcji pieczarek¹. Dobór próby był celowy. Do próby włączono wszystkie podmioty zajmujące się produkcją podłoża III fazy² pod uprawę pieczarek, działające na rynku polskim, które spełniły co najmniej dwa z wymienionych warunków:

- średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty wyniosło co najmniej 50 osób,
- suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego stanowiła równowartość w walucie polskiej co najmniej 2 500 000 euro,
- przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych za rok obrotowy stanowiły równowartość w walucie polskiej co najmniej 5 000 000 euro.

Na podstawie danych opublikowanych w Monitorach Polskich B utworzono bazę danych o przedsiębiorstwach – podmiotach zajmujących się produkcją podłoża do produkcji pieczarek (dane za lata 2006-2010³; tab. 1).

Kondycja finansowa przedsiębiorstwa jest uwarunkowana wieloma czynnikami. Jako kluczowe wskazuje się na ogół politykę finansową powiązaną ze strukturą kapitału, zdolność przedsiębiorstwa do spłaty zobowiązań bieżących, a także poziom inwestycji [Czepurko 2005, Zygmunt 2003, 2006]. W ocenie kondycji finansowej firmy, przeprowadzonej za pomocą tradycyjnej analizy wskaźnikowej, rozległe zastosowanie znajdują wskaźniki skoncentrowane wokół następujących obszarów: płynności finansowej, zadłużenia oraz zdolności obsługi długu, sprawności działania, rentowności, a także rynkowej

¹ Są to podmioty z sekcji 01.30.Z (PKD 2007) – pięć podmiotów oraz z sekcji 01.13.Z – jeden podmiot.

² Podłoże do pieczarek I fazy – podłoże zielone, II fazy – podłoże pasteryzowanego, III fazy – podłoże przerośnięte grzybnią.

³ W przypadku trzech badanych przedsiębiorstw brak danych za 2010 roku, brak również danych za 2007 rok dla: Hajduk Podłoże do Pieczarek Sp. z o.o.

Tabela 1. Charakterystyka badanych podmiotów
Table 1. Profiles of the examined subjects

Nazwa podmiotu Name	Data wpisu do rejestru przedsiębiorców, siedziba (województwo), uwagi Date of entry into register of businesses, headquarter (voivodeship), comments
Hajduk Podłoże do Pieczarek Sp. z o.o.	2002, Sława (województwo lubuskie); produkcja podłoża I fazy od lat osiemdziesiątych XX wieku
Produkcja Podłoża Pod Uprawę Pieczarek Ryszard Wrona	1988, Pszczyna (województwo śląskie), produkcja podłoża od 1989 roku
Karol Kania i Synowie, Piasek (województwo śląskie)	2001, Piasek (województwo śląskie), w 1988 roku powstała Wytwórnia Podłoża pod Uprawę Pieczarek Karol Kania, Spółka Karol Kania i Synowie zatrudnia około 500 osób w trzech zakładach (Piasek, Pawłowiczki, Dębowa Kłoda)
Fungis Sp. z o.o.	2001, Wola Makowska (województwo łódzkie)
Mykogen Kompost Michał i Piotr Małuszyńscy	2001, Łask (województwo łódzkie) bracia Małuszyńscy uruchomili produkcję podłoża pod uprawę pieczarek w 1982 roku
Unikost Spółka Jawna U. Sztandera & A. Gajowniczek	2002, Skórzec (województwo mazowieckie)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Monitorów Polskich B oraz Krajowego Rejestru Sądowego.

Source: own presentation based on Official Journal of the Republic of Poland "Monitor Polski B" and National Court Register.

wartości akcji i kapitału [Sierpińska i in. 1994]. Analizę kondycji finansowej przedsiębiorstw zajmujących się produkcją podłoża pod uprawę pieczarek przeprowadzono m.in. w oparciu o: wskaźnik rentowności sprzedaży (ROS)⁴, wskaźnik rentowności aktywów (ROA)⁵, wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE)⁶, wskaźnik zadłużenia ogólnego⁷, wskaźnik płynności bieżącej⁸.

W badaniu wykorzystano również model dyskryminacyjny opracowany przez Wierzbę [2000]. Ma on charakter syntetyczny i obejmuje kilka miar szczegółowych. Sens stosowania miary tego rodzaju w badaniu efektywności ekonomicznej polega nie tylko na dyskryminacji grupy przedsiębiorstw na „zagrożone upadłością” i „nie zagrożone”, lecz także na zastosowaniu miary możliwie pojemnej, która wiele składowych szczegółowych sprowadza do jednej miary syntetycznej. Jest ona nie tylko miarą zagrożenia upadłością, lecz także miarą efektywności (większej wartości miary syntetycznej odpowiada lepsza kondycja ekonomiczna przedsiębiorstwa). Podstawą wyboru modelu Wierzby stała się ogólna skuteczność klasyfikacji w prognozowaniu zagrożenia upadło-

⁴ ROS = zysk netto/przychody ze sprzedaży

⁵ ROA = zysk netto/aktywa ogółem

⁶ ROE = zysk netto/kapitały własne

⁷ wskaźnik zadłużenia ogólnego = zobowiązania ogółem/aktywa ogółem

⁸ wskaźnik płynności bieżącej = majątek obrotowy/zobowiązania krótkoterminowe

ścią, charakteryzująca wybrane funkcje dyskryminacyjne [Hamrol i Chodakowski 2008] oraz dostępność danych.

W modelu Wierzbę [2000] funkcja dyskryminacyjna przyjmuje postać:

$$Z = 3,26X_1 + 2,16X_2 + 0,3X_3 + 0,69X_4$$

gdzie:

- X_1 – (zysk z działalności operacyjnej – amortyzacja)/aktywa ogółem,
- X_2 – (zysk z działalności operacyjnej – amortyzacja)/sprzedaż produktów,
- X_3 – aktywa obrotowe/zobowiązania całkowite,
- X_4 – kapitał obrotowy/aktywa ogółem.

Wartością krytyczną funkcji jest zero. Zagrożone upadłością są firmy, dla których wyliczone wartości funkcji Z są ujemne. Przedsiębiorstwa o najlepszej kondycji finansowej mają wysoką wartość Z .

ANALIZA EFEKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ BADANYCH SPÓŁEK

Bardzo interesujący obraz sektora, w którym operują badane przedsiębiorstwa, wyłania się z badania wartości majątku oraz spółek w latach 2006-2010. Wartość księgowa majątku została policzona jako wartość aktywów ogółem pomniejszona o wartość zobowiązań ogółem (tab. 2). W zasadzie pięć spośród sześciu spółek notuje w tym zakresie konsekwentny, stabilny wzrost. Spółka Mykogen Kompost Michał i Piotr Małuszyńscy jako jedyna nie zwiększa w okresie badania swej wartości. Z danych surowych wynika jednak, że spółka, mimo osiągnięcia wysokich wartości zysku netto, właściwie w okresie badania nie rozbudowuje bazy majątkowej. Powód może więc być efektem świadomej polityki, a nie zdeterminowania sytuacyjnego. Pozostałe spółki, dzięki bardzo dobrej zyskowności, zwiększają wartość majątku. Jest to kolejny przyczynek do określenia sektora, w którym działają badane przedsiębiorstwa jako bardzo atrakcyjnego biznesowo.

Tabela 2. Zestawienie kształtowania się wartości księgowej majątku, lata 2006-2010 (tys. zł)
Table 2. Book value of assets, 2006-2010 (thous. of PLN)

Nazwa podmiotu Name of company	2006	2007	2008	2009	2010
Kania	88 128	90 175	101 921	112 748	127 751
Hajduk	40 419	b.d.	56 093	71 381	b.d.
Wrona	13 226	14 100	15 370	15 183	b.d.
Unikost	11 194	12 251	13 359	14 911	16 256
Fungis	5 775	8 312	10 665	13 204	15 980
Mykogen	14 468	12 233	14 244	13 712	b.d.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Monitorów Polskich B [2007-2011].

Source: own calculation based on: Official Journal of the Republic of Poland "Monitor Polski B" [2007-2011].

Analiza wskaźników rentowności (tab. 3-5) daje podstawy do stwierdzenia, że badane przedsiębiorstwa reprezentują atrakcyjną, zyskową domenę. W okresie 2006-2010 brak jest zupełnie ujemnych wskaźników rentowności, natomiast wartości kilkunastoprocentowe są standardem. Liderem w zakresie zyskowności jest spółka Mykogen Kompost Michał i Piotr Małuszyńscy, dla której ROA i ROS są w badanym okresie bliskie 30%, natomiast wskaźnik rentowności kapitału własnego ROE osiąga od blisko 60% w 2006 roku do nawet ponad 80% w 2009 roku. Sytuacja taka pozwala na skuteczne stosowanie dźwigni finansowej i powiększanie w ten sposób bezwzględnej wartości zysku netto. W konsekwencji endogeniczne determinanty rozwoju i wzrostu przedsiębiorstw wydają się być także silną stroną domeny, jaką jest produkcja podłoża do uprawy pieczarek. Relatywnie najsłabszą pozycję w zakresie rentowności wykazuje w badanej grupie spółka Produkcja Podłoża pod Uprawę Pieczarek Ryszard Wrona.

Tabela 3. Zestawienie kształtowania się ROA, lata 2006-2010 (%)
Table 3. Return on assets, 2006-2010 (%)

Nazwa podmiotu Name of company	2006	2007	2008	2009	2010
Kania	16	16	15	13	13
Hajduk	11	b.d.	8	19	b.d.
Wrona	3	4	9	4	b.d.
Unikost	26	13	6	12	12
Fungis	8	12	9	11	8
Mykogen	29	33	33	38	b.d.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Monitorów Polskich B [2007-2011].

Source: own calculation based on: Official Journal of the Republic of Poland "Monitor Polski B" [2007-2011].

Tabela 4. Zestawienie kształtowania się ROE, lata 2006-2010 (%)
Table 4. Return on equity, 2006-2010 (%)

Wyszczególnienie Specification	2006	2007	2008	2009	2010
Kania	19	21	20	18	18
Hajduk	13	b.d.	9	21	b.d.
Wrona	6	9	16	7	b.d.
Unikost	44	27	12	21	18
Fungis	22	33	22	23	19
Mykogen	59	74	64	83	b.d.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Monitorów Polskich B [2007-2011].

Source: own calculation based on: Official Journal of the Republic of Poland "Monitor Polski B" [2007-2011].

Tabela 5. Zestawienie kształtowania się ROS, lata 2006-2010 (%)
 Table 5. Return on sales, 2006-2010 (%)

Nazwa podmiotu Name of company	2006	2007	2008	2009	2010
Kania	16	16	14	16	17
Hajduk	15	b.d.	12	27	b.d.
Wrona	4	4	8	4	b.d.
Unikost	24	16	6	11	12
Fungis	9	13	9	10	10
Mykogen	28	24	24	30	b.d.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Monitorów Polskich B [2007-2011].

Source: own calculation based on: Official Journal of the Republic of Poland "Monitor Polski B" [2007-2011].

Warta podkreślenia jest także, możliwa do zaobserwowania, pewnego rodzaju stabilność w zakresie rentowności w badanym okresie. Nawet kryzys finansowy z 2009 roku nie wywarł na domenie większego negatywnego wpływu. Jest to kolejny czynnik, który może świadczyć o atrakcyjności podjętej przez badane przedsiębiorstwa aktywności gospodarczej.

W kwestii zadłużenia (tab. 5-6) *standing* badanych przedsiębiorstw wydaje się dobry. Najniższy wskaźnik zadłużenia ogólnego oraz dobrą, choć pogarszającą się w badanym okresie płynność bieżącą ma spółka Karol Kania i Synowie. Także wartość kapitału obrotowego (w tys. zł), liczona jako różnica pomiędzy wartością aktywów obrotowych i zadłużenia krótkoterminowego jest w kolejnych latach wartością dodatnią. Kapitał obrotowy może być uznany za realny (w sensie netto) kapitał, jaki spółka wprowadza do obrotu w celu generowania marży. Jest więc właściwie zarówno miarą płynności, jak i potencjału operacyjnego przedsiębiorstwa. W przypadku spółki Produkcja Podłóża pod Uprawę Pieczarek Ryszard Wrona oraz Fungis, a więc spółek o nieco słabszej efektywności ekonomicznej, dosyć często wartości kapitału obrotowego są ujemne. Dzieje się tak również w przypadku lidera efektywności – spółki Mykogen Kompost Michał i Piotr Małuszyńscy, lecz w tym przypadku wydaje się to być efektem dosyć agresywnej polityki zadłużania, co jednak w świetle wysokich wartości ROE wydaje się być uzasadnione. Liderem w kwestii płynności finansowej jest spółka Hajduk Podłóża do Pieczarek oraz Unikost, natomiast w całym okresie badania alarmujący stan pod tym względem jest notowany w spółce Produkcja Podłóża pod Uprawę Pieczarek Ryszard Wrona.

Wskaźniki produktywności środków trwałych oraz operacyjności (poziomu kosztów) nie różnicują badanej grupy przedsiębiorstw w sposób istotny. Pierwszy ze wskaźników pokazuje, jaką wartość sprzedaży generuje złotówka zainwestowana w majątek trwały przedsiębiorstwa. W tym zakresie liderem jest ponownie spółka Mykogen Kompost Michał i Piotr Małuszyńscy. Najslabiej w tym przekroju wypada spółka Produkcja Podłóża pod Uprawę Pieczarek Ryszard Wrona. Dla pozostałych spółek wartości kształtują się na dobrym, zbliżonym poziomie. Wskaźnik operacyjności, skonstruowany jako

Tabela 6. Zestawienie kształtowania się wskaźnika zadłużenia ogólnego, lata 2006-2010
Table 6. Debt ratio, 2006-2010

Nazwa podmiotu Name of company	2006	2007	2008	2009	2010
Kania	0,15	0,23	0,24	0,29	0,25
Hajduk	0,22	b.d.	0,17	0,13	b.d.
Wrona	0,54	0,52	0,44	0,40	b.d.
Unikost	0,40	0,53	0,52	0,42	0,36
Fungis	0,66	0,63	0,61	0,54	0,57
Mykogen	0,50	0,55	0,48	0,54	b.d.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Monitorów Polskich B [2007-2011].

Source: own calculation based on: Official Journal of the Republic of Poland "Monitor Polski B" [2007-2011].

relacja kosztu własnego sprzedaży w odniesieniu do wartości sprzedaży netto, pokazuje efektywność gospodarowania w przedsiębiorstwie oraz zdolność kierownictwa do kontroli i obniżki kosztów. Wartości wskaźnika powinny mieścić się w granicach 50-90%. Wartości niższe niż 50% świadczą o wysokiej zyskowności określonego rodzaju działalności [Sierpińska 1994]. W tym przekroju powtórnie pozytywnie wyróżnia się spółka Mykogen Kompost Michał i Piotr Małuszyńscy, natomiast negatywnie – spółka Produkcja Podłoża pod Uprawę Pieczarek Ryszard Wrona. W pozostałych przypadkach wartości mieszczą się po prostu w dopuszczalnym przedziale.

Analiza wartości wskaźnika Z po raz kolejny potwierdza dobry *standing* ekonomiczny spółki Mykogen Kompost Michał i Piotr Małuszyńscy. Wartości Z są w przypadku tej spółki nie tylko najwyższe wśród badanych przedsiębiorstw, lecz także są stabilne. Relatywnie najslabsza pozycja spółki Produkcja Podłoża pod Uprawę Pieczarek Ryszard Wrona, z uwagi na ogólną efektywność ekonomiczną, zdaje się znajdować

Tabela 7. Zestawienie kształtowania się wskaźnika płynności bieżącej, lata 2006-2010
Table 7. Current ratio, 2006-2010

Nazwa podmiotu Name of company	2006	2007	2008	2009	2010
Kania	2,02	1,33	2,87	1,64	1,14
Hajduk	4,88	b.d.	6,44	7,55	b.d.
Wrona	0,56	0,71	0,73	0,65	b.d.
Unikost	3,54	1,67	2,32	3,51	4,63
Fungis	0,83	0,91	1,38	1,55	0,91
Mykogen	1,36	0,62	0,87	0,70	b.d.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Monitorów Polskich B [2007-2011].

Source: own calculation based on: Official Journal of the Republic of Poland "Monitor Polski B" [2007-2011].

Tabela 8. Zestawienie kształtowania się wartości kapitału obrotowego, lata 2006-2010 (tys. zł)
Table 8. Working capital, 2006-2010 (thousands of PLN)

Nazwa podmiotu Name of company	2006	2007	2008	2009	2010
Kania	6 674	4 314	21 155	10 841	3 173
Hajduk	9 903	b.d.	17 111	25 539	b.d.
Wrona	-2 895	-2 119	-2 009	-2 613	b.d.
Unikost	2 770	2 229	2 911	3 487	4 397
Fungis	-820	-508	2 220	3 371	-976
Mykogen	1 674	-3 002	-980	-2 635	b.d.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Monitorów Polskich B [2007-2011].

Source: own calculation based on: Official Journal of the Republic of Poland "Monitor Polski B" [2007-2011].

Tabela 9. Zestawienie kształtowania się produktywność środków trwałych, lata 2006-2010
Table 9. Productivity of fixed assets, 2006-2010

Nazwa podmiotu Name of company	2006	2007	2008	2009	2010
Kania	1,15	1,19	1,40	0,94	0,94
Hajduk	0,92	b.d.	0,92	1,07	b.d.
Wrona	0,85	1,24	1,44	1,42	b.d.
Unikost	1,37	1,02	1,12	1,30	1,28
Fungis	1,20	1,23	1,42	1,58	1,18
Mykogen	1,35	1,68	1,75	1,62	b.d.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Monitorów Polskich B [2007-2011].

Source: own calculation based on: Official Journal of the Republic of Poland "Monitor Polski B" [2007-2011].

Tabela 10. Zestawienie kształtowania się wartości wskaźnika operacyjności (poziomu kosztów), lata 2006-2010 (%)
Table 10. Cost of sales to total sales ratio, 2006-2010 (%)

Nazwa podmiotu Name of company	2006	2007	2008	2009	2010
Kania	75	77	79	85	80
Hajduk	80	b.d.	78	69	b.d.
Wrona	95	95	91	95	b.d.
Unikost	67	76	86	81	81
Fungis	89	83	87	85	86
Mykogen	71	74	74	67	b.d.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Monitorów Polskich B [2007-2011].

Source: own calculation based on: Official Journal of the Republic of Poland "Monitor Polski B" [2007-2011].

Tabela 11. Zestawienie kształtowania się wartości wskaźnika Z (model D. Wierzby), lata 2006-2010

Table 11. Z-score (model of Wierzba), 2006-2010

Nazwa podmiotu Name of company	2006	2007	2008	2009	2010
Kania	0,88	0,80	1,02	0,43	0,61
Hajduk	1,03	b.d.	1,29	2,20	b.d.
Wrona	-0,34	-0,22	-0,01	-0,28	b.d.
Unikost	1,37	0,69	0,25	0,54	0,56
Fungis	0,49	0,71	0,50	0,65	0,45
Mykogen	1,38	1,22	1,28	1,56	b.d.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Monitorów Polskich B [2007-2011].

Source: own calculation based on: Official Journal of the Republic of Poland "Monitor Polski B" [2007-2011].

potwierdzenie w ujemnych wartościach syntetycznego wskaźnika Z. Należy jednak zaznaczyć, że jest to wśród badanych spółek właściwie jedyny przypadek tego rodzaju. Trudno też powiedzieć, czy relatywnie słabsze wyniki nie mają w przypadku tej spółki charakteru przejściowego.

WNIOSKI

1. Sektor producentów podłoża do uprawy pieczarek, na podstawie bardzo dobrych wskaźników rentowności oraz dużej stabilności popytu, można uznać za bardzo atrakcyjną domenę działania. Wszystkie badane spółki w latach 2006-2010 były rentowne, a część z nich osiągała wskaźniki rentowności, które należy uznać za bardzo dobre (ROE na poziomie 60-80%).

2. Badane spółki osiągają przeważnie bezpieczne wartości płynności finansowej oraz stosują rozsądną politykę zadłużania się adekwatną do możliwości obsługi długu. Nieliczne są przypadki bardziej agresywnej polityki zadłużania się oraz zadłużania się o charakterze nie tyle rozwojowym, uzasadnionym rentownością kapitałów własnych, a raczej trudną sytuacją finansową.

3. W badanym okresie zdecydowana większość badanych spółek systematycznie zwiększa wartość księgową swoich przedsiębiorstw, co może być także świadectwem rozsądnej polityki zadłużania się oraz inwestowania wypracowywanych zysków w rozwój. Dzięki dochodowości badanych przedsięwzięć spółki mają znaczne możliwości endogenicznego wzrostu.

4. Wśród badanych spółek tylko jedna notuje ujemne wartości wskaźnika Z modelu dyskryminacyjnego Wierzby, mogące być świadectwem słabej kondycji ekonomicznej oraz potencjalnego zagrożenia kontynuacji działania.

5. W badanym okresie, pomimo kryzysu finansowego i redukcji wydatków przez ostatecznych nabywców trudno jest mówić o załamaniu koniunktury. Raczej

obserwujemy kontynuację w zakresie kształtowania się wskaźników efektywności ekonomicznej bądź wahania, które nie mają charakteru nieciągłego.

6. W kontekście przeprowadzonej analizy perspektywy dla rozwoju podmiotów zajmujących się produkcją podłoża pod uprawę pieczarek rysują się pozytywnie

LITERATURA

- Czepurko A., Łukaszewicz J., 2005. Biznesplan w praktyce zarządzania firmą, czyli po co i jak opracowywać skuteczny biznesplan? Wyd. Wyższej Szkoły Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego, Warszawa.
- Grogan H.M., 2008. Challenges Facing Mushroom Disease Control in the 21st Century, Proceedings of the 6th International Conference on Mushroom Biology and Mushroom Products, <http://wsmbmp.org/proceedings/6th%20international%20conference/Proceedings.pdf> [dostęp: 12.01.2012].
- Hamrol M., Chodakowski J., 2008. Prognozowanie zagrożenia finansowego przedsiębiorstwa. Wartość predykcyjna polskich modeli analizy dyskryminacyjnej. Badania operacyjne i decyzje 3.
- Monitor Polski B. 2007. Nr 202, nr 867, nr 2167, nr 2247.
- Monitor Polski B. 2008. Nr 669, nr 363, nr 607, nr 646, nr 669, nr 861, nr 1075, nr 2055, nr 2062, nr 2208.
- Monitor Polski B. 2009. Nr 730, nr 772, nr 797, nr 934, nr 991, nr 1023.
- Monitor Polski B. 2010. Nr 766, nr 837, nr 856, nr 903, nr 2326.
- Monitor Polski B. 2011. Nr 839, nr 1026, nr 1238, nr 2338.
- Sakson N., 2007. Produkcja podłoża do uprawy pieczarek. PWRiL, Poznań.
- Sakson N., 2008. Produkcja pieczarki na podłożu fazy III. PWRiL, Poznań.
- Sierpińska M., Jachna T., 1994. Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych. PWN, Warszawa.
- Skup i ceny produktów rolnych w 2005 r. 2006. GUS, Warszawa.
- Skup i ceny produktów rolnych w 2010 r. 2011. GUS, Warszawa.
- Smoleński T., 2008. The Development of Polish Mushroom Exports, Proceedings of the 6th International Conference on Mushroom Biology and Mushroom Products, 298-304, <http://wsmbmp.org/proceedings/6th%20international%20conference/Proceedings.pdf> [dostęp: 12.01.2012].
- Wierzba D., 2000. Wczesne wykrywanie przedsiębiorstw zagrożonych upadłością na podstawie wskaźników finansowych – teoria i badania empiryczne. Zesz. Nauk. Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Informacyjnej w Warszawie 9, 79-105.
- Zygmunt A., 2003. Przesłanki wyboru źródeł finansowania przedsiębiorstw (na przykładzie spółek sektora chemicznego. W: Zarządzanie finansami firm – teoria i praktyka. Red. W. Pluta. Wyd. AE, Wrocław.
- Zygmunt J., 2006. Efektywność ekonomiczna przedsiębiorstwa w aspekcie zachodzących w nim procesów inwestycyjnych. W: Zarządzanie finansami firm – teoria i praktyka. Red. W. Pluta. Wyd. AE, Wrocław.

A COMPARATIVE STUDY OF THE ECONOMIC EFFECTIVENESS OF POLISH MANUFACTURERS OF MUSHROOM COMPOST

Summary. In this study the results of the economic efficiency of manufacturers of mushroom compost have been presented. The economic efficiency is operationalized in the following research by selected indicators of efficiency, rotation, and synthetic indicator Z. The main purpose of the study is an analysis of the economic efficiency of companies in the branch development prediction context. The study uses data from the Official Journal of the Republic of Poland "Monitor Polski B".

Key words: economic efficiency, mushroom compost production

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 26.04.2012

Do cytowania – For citation: Łobos K., Szewczyk M., 2012. Ocena porównawcza efektywności ekonomicznej producentów podłoża do produkcji pieczarek działających na polskim rynku. J. Agribus. Rural Dev. 3(25), 147-157.